

Memo

Raad

Aan: Gemeenteraad
Van: College van B&W
PFH: Eltjo Dijkhuis
Datum: 24 januari 2023
Onderwerp: advies Lysias

Geachte leden van de raad,

Aanleiding

In mei 2021 was de uitzending van Nieuwsuur waarin diverse aantijgingen zijn gedaan richting het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports (hierna GR GSP) en de directie van GSP NV. Onderzoeksbureau Necker van Naem heeft naar aanleiding daarvan een onderzoek uitgevoerd naar de grondtransacties Eemshaven Zuid Oost. Dit rapport is op vrijdag 20 mei 2022 door professor Boogers van Necker van Naem gepresenteerd tijdens een persconferentie. De belangrijkste conclusie van het rapport is dat de organisatiestructuur kan worden verduidelijkt door onder andere de rollen beter te scheiden en de controlemechanismen te vereenvoudigen. Aanvullend op dit rapport heeft Deloitte een advies over de governancestructuur van GSP uitgebracht.

Naar aanleiding van deze rapporten heeft het Algemeen Bestuur van de GR GSP (hierna AB GR GSP) aan de directies van de drie deelnemers in de GR GSP gevraagd om een niet bindende schets op te stellen voor een mogelijk vervolgtraject, waarbij alle relevante actoren op de juiste wijze worden betrokken.

De directies van de drie deelnemers in de GR GSP hebben Lysias Advies gevraagd om hen te begeleiden bij het traject om te komen tot een toekomstbestendige governancestructuur. De afgelopen periode hebben zij een verkenning uitgevoerd naar een toekomstbestendige governance met betrekking tot de activiteiten in het havengebied. Hierbij is gekeken naar een vorm die passend is bij de ambities en doorontwikkeling van GSP NV en een vorm die tegelijkertijd recht doet aan de rol en positie van betrokken partijen. Onder het kopje "Nadere toelichting" gaan wij in op de verstrekte opdracht en de uitkomst van het doorlopen proces.

Rol en bevoegdheden raad in deze fase

Met deze brief willen wij de raad informeren en uitnodigen meningsvormend het gesprek aan te gaan over de te nemen vervolgstappen in het proces om te komen tot een toekomstbestendige governancestructuur.

Vervolg

Wij realiseren ons dat we nog maar aan het begin staan van het proces om te komen tot een toekomstbestendige governance van Groningen Seaports. Graag verkennen wij met u en de overige twee deelnemers in de GR GSP de te nemen vervolgstappen in dit proces. Wij stellen voor dat wij samen met de andere twee deelnemers in de GR GSP aan de slag gaan met een gezamenlijke kaderstelling waarbij thema's zoals brede welvaart, leefbaarheid en duurzaamheid naast economische ontwikkeling een plaats krijgen. Daarnaast moeten er antwoorden gegeven worden op de beslispunten zoals geformuleerd in het rapport van Lysias Advies. Om dat te doen zullen wij ons samen met de gemeente Eemsdelta en de provincie Groningen laten bijstaan door een extern adviseur. Hiertoe zullen wij gezamenlijk een vervolgopdracht opstellen.

Als het gaat om de nieuwe governance en de rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle partijen, zal er wat het college betreft een duidelijk onderscheid moet worden aangebracht in het borgen van de publieke belangen door de overheden als zodanig en de meer bedrijfsmatige belangen van het havenbedrijf. Wij hebben daarbij de behoefte om de ontwikkeling van de havens en de plaats van de NV GSP daarin te beschouwen in de grotere context van de ontwikkeling van Hogeland-Oost en het Waddengebied. Er zijn immers meer processen gaande dan alleen de mogelijke herziening van de governance van GSP. Het gesprek hierover in het college is ook nog niet afgerond. De komende maanden willen we ook graag benutten om voor ons de kaders helder te krijgen, waarbinnen we uiteindelijk onze eigen positie kunnen bepalen.

Betrokken partijen

Naast de gemeente Eemsdelta zijn de gemeente Het Hogeland, de provincie Groningen, het AB, DB en de secretaris van de GR GSP, de directie en RvC van GSP NV en Lysias Advies als onafhankelijk adviesbureau betrokken bij het proces om te komen tot een toekomstbestendige governance voor Groningen Seaports.

Nadere toelichting

In de AB vergadering van de GR GSP op 17 juni 2022 zijn twee rapporten behandeld. Het onderzoeksrapport van Necker van Naem met als hoofdvraag *"Hebben het Havenschap GSP en de hierbij betrokken overheden correct gehandeld bij de grondaankopen ten behoeve van de uitbreiding van de Eemshaven Zuidoost?"* en het rapport van Deloitte met een advies over de governancestructuur van GSP. Beide rapporten geven aan dat de huidige governancestructuur ingewikkeld is.

De aanbevelingen van Necker van Naem gaan in op het vereenvoudigen van de governancestructuur door een betere scheiding van rollen van de overheden, het in balans brengen van taken en bevoegdheden en het vereenvoudigen van controlemechanismen. Daarnaast wordt voorgesteld om de politieke sturing op de havenontwikkeling te versterken door gemeenteraden en Provinciale Staten een duidelijke rol te geven en het ontwikkelen van een nieuwe havenvisie die geïntegreerd is in het economisch beleid. Deze aanbevelingen zijn in lijn met de conclusies van het onderzoek van Deloitte over de huidige governancestructuur.

Uit deze rapporten concludeerde het AB van GR GSP dat in de praktijk de werking van de huidige structuur ten minste complex is, waarbij de huidige aansturings- en controlemechanismen soms als te star worden ervaren. Het AB concludeerde ook dat de

publieke ambities in het havengebied de afgelopen jaren zijn veranderd. Het AB heeft de drie samenwerkende overheden in de GR GSP gevraagd een routekaart op te stellen; een in de tijd uitgezet pad met beslispunten dat leidt tot een toekomstbestendige governancestructuur. Lysias Advies is door de drie overheden gevraagd deze opdracht uit te voeren onder begeleiding van een stuurgroep, bestaande uit

de twee gemeentesecretarissen en een directielid van de provincie.

Het rapport is als volgt opgebouwd. Na de inleiding wordt een routekaart gepresenteerd. Vervolgens worden mogelijke varianten gepresenteerd met een beslisboom en tijdspad. Op diverse punten onderbouwt Lysias conclusies uit het hoofdadvis in het verdiepende deel van het rapport. Dit is gedaan om het hoofdadvis (enigszins) compact en leesbaar te houden, maar de lezer ook de mogelijkheid te bieden tot verdieping. Ons inziens presenteert het rapport twee bruikbare governance modellen.

In het ene model is er nog steeds sprake van een GR GSP die aandeelhouder is van GSP NV, maar wel als collegeregelung. Op deze manier kunnen de gemeenteraden en Staten hun kaderstellende en controlerende rol zo optimaal mogelijk vervullen, blijven gronden in eigendom van de GR GSP en blijft de GR GSP borg staan voor de financiering van GSP NV. Wat ons betreft moet er binnen dit model een oplossing gevonden worden voor de nautische taken, de Havenmeester. Dit betreft een wettelijke taak van de twee burgermeesters en het is naar onze mening vreemd dat de Provincie Groningen hierin zeggenschap heeft.

Bij het andere model worden de huidige drie deelnemers in de GR GSP rechtstreeks aandeelhouder van GSP NV, worden de gronden overgedragen of in eeuwigdurend erfpacht gegeven aan GSP NV en zal de invloed vanuit de aandeelhouders goed moeten worden vastgelegd in een nader uit te werken kaderstelling.

Om tot een stellingname met betrekking tot het meest geschikt model te komen zullen de drie overheden eerst antwoorden moeten geven op de vragen zoals deze verwoord zijn in het rapport van Lysias Advies. Deze zogenaamde beslispunten betreffen met name het formuleren van het strategisch kader en een onderzoek naar de consequenties van overdracht van (juridisch) eigendom van de gronden aan de NV en/of vereenvoudiging van de grondprocessen.

Advies DB

Vanuit het DB van de GR GSP wordt voorgesteld in het vervolgonderzoek voor wat betreft de governance de focus te leggen op direct aandeelhouderschap en wat betreft het juridische eigendom van de gronden naast overdracht van gronden en eeuwigdurend erfpacht ook de constructie erfpacht tot en met 99 jaar te onderzoeken.

Afsluitend

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het college van B&W,

H.J. Bolding
burgemeester

P.P.M. van Vilsteren
secretaris